

MEDIJI O ZDRAVSTVU

ponedeljak, 18. septembar 2023.godine

RTS- Zabranjene posete u Institutu za onkologiju, kovid otkriven kod 40 pacijenata i desetak zaposlenih

RTS- Korona se (ne)zahuktava – bez razloga za zabrinutost, važna je predostrožnost

BLIC- Srbija među zemljama sa najviše slučajeva groznice Zapadnog Nila u Evropi! Najviše zaraženih ima u ovom delu Srbije

BLIC- Obeležava se svetski dan bezbednosti pacijenata, ove godine pod sloganom "Podignimo glas pacijenata!"

N1- Kalendar obavezne vakcinacije dece: Kad, protiv kojih bolesti i kojim vakcinama

POLITIKA- Hemioterapija u novoj dnevnoj bolnici Instituta za onkologiju

POLITIKA- Na pedijatrijskim odeljenjima povećan broj pregleda zbog stomačnog virusa

Zabranjene posete u Institutu za onkologiju, kovid otkriven kod 40 pacijenata i desetak zaposlenih

Umesto na hodniku, kako se to do sada dešavalo, onkološki pacijenti će ubuduće hemioterapiju primati u novoj dnevnoj bolnici Instituta za onkologiju, u prostoru nekadašnje biblioteke. Na terapiju dnevno dolazi više stotina pacijenata. Oni koji čekaju prijem na operativno lečenje moraju imati pi-si-ar test, a posete su zabranjene, nakon što je koronavirus potvrđen kod 40 pacijenata i desetero zaposlenih.

Biblioteka Instituta za onkologiju i radiologiju pretvorena je u dnevnu bolnicu, pošto je ovoj zdravstvenoj ustanovi bio neophodan dodatni prostor za lečenje onkoloških pacijenata. Direktor doktor Milan Žegarac kaže da su, pored toga, napravljena još dva dela nove dnevne bolnice, koji će za dve nedelje početi da rade na odeljenju Medicinske onkologije.

“Sredstva smo dobili iz programa Oportuniteta, uz podršku Ministarstva zdravlja, tako da smo to realizovali poslednjih mesec dana i evo, hvala Bogu, krenuli smo da radimo“, kaže dr Žegarac.

Objašnjava da su kapaciteti prošireni za 30 mesta.

“Otprilike 300 ljudi dnevno primi hemioterapiju, velike su cifre i za hemioterapiju i za radioterapiju. Radioterapiju smo već prošle nedelje premašali cifru od 400. Svaki dan se preko 20 pacijenata operiše“, ističe dr Žegarac.

Plan je, kaže, da se i na Dečjem odeljenju oformi mala dnevna bolnica.

U prvih šest meseci ove godine je za 4.000 više pacijenata nego u prethodnom periodu. Doktor objašnjava da se poboljšala svest pacijenata - da se ranije javljaju lekaru i da se bolest sve češće otkriva na vreme.

Na Institutu za onkologiju nema lista čekanja, a zračenje pacijenata radi se u tri smene na osam aparata.

“Naš glavni prioritet je da dobijemo novu zgradu, jer ovo je zgrada skoro 100 godina stara. Mi se prilagođavamo koliko možemo i baš i više nego što možemo trudimo, ali svakako - vreme je da dobijemo novi institut“, ističe dr Žegarac.

Zabranjene posete zbog kovida

Inače, posete u Institutu za onkologiju i radiologiju su od petka zabranjene, jer je za dve nedelje kod 40 pacijenata i desetoro zaposlenih potvrđen koronavirus.

Nošenje maski je obavezno, a za sve koji čekaju prijem na operativno lečenje neophodan je pi-si-ar test ne stariji od 72 sata.

Poštrene epidemijske mere sprovedene su jer se u toj ustanovi leči oko 13.000 pacijenata.

Godišnje u Srbiji od malignih bolesti oboli oko 40.000 ljudi, a nažalost više od 20.000 izgubi svake godine tu bitku.

Korona se (ne)zahuktava – bez razloga za zabrinutost, važna je predostrožnost

Da li se ponovo zahuktava koronavirus? Stručnjaci kažu da nema razloga za zabrinutost i ne očekuju da sojevi virusa, trenutno registrovani, dovedu do dramatičnog povećanja broja obolelih sa teškom kliničkom slikom, ali poručuju – razloga za predostrožnost ipak ima. Raste broj pozitivnih na koronavirus, u nedelji za nama bilo ih je oko 1.500 od testiranih gotovo 7.500. Radna grupa za kovid će se sastati narednih dana, saznaje RTS.

U poslednje dve nedelje došlo je do blagog povećanja onih koji se odlučuju na testiranje zbog simptoma koji podsećaju na koronavirus. Ono što zabrinjava zaposlene u Nacionalnoj laboratoriji za molekularnu dijagnostiku infektivnih agenasa, jeste povećanje broja pozitivnih na testovima za čak 20 odsto. U Srbiji je potvrđena podvarijanta omikrona nazvana "eris" a verovatno je u cirkulaciji i "pirola" soj.

"Razloga za zabrinutost, onako kao što je bilo, sigurno nema, s obzirom da je dosta ljudi preležalo kovid, da je veliki broj ljudi vakcinisan, nadam se da će uskoro doći nove buster doze vakcine, koja će poboljšati zaštitu čak i od ovih novih sojeva", rekla je dr Snežana Jovanović iz Nacionalne laboratorije "Vatreno oko".

U Opštoj bolnici u Pančevu, za sada ne planiraju zabranu poseta, ali apeluju na poštovanje mera prevencije.

"Mi imamo ukupno oko 380 bolesnika, svih oboljenja. Na kovid odeljenju imamo troje ljudi koji imaju srednje tešku kliničku sliku", rekao je dr Slobodan Okuka, direktor Opšte bolnice u Pančevu.

U Infektivnoj klinici Univerzitetskog kliničkog centra Srbije u petak je na lečenju bilo 17 pacijenata. Na sreću, niko na respiratoru. Ali, na Klinici za pulmologiju te ustanove, ima i onih koji dišu uz pomoć respiratora.

Lekari poručuju da je vakcinacija važna

Da treba biti posebno oprezan u narednom periodu, ali i glasnije pozivati na važnost imunizacije - zaključili su i lekari opšte prakse, pulmolozi, bronholozi, pedijatri na tribini o značaju vakcinacije "Ko rano rani". Još jednom i upozorenje i apel, za starije, hronično obolele, a posebno pacijente sa malignim bolestima.

"Kovid je i dalje tu, kako kreće sada sezona respiratornih infekcija, imamo skok, biće skok obolelih i od gripa, ali i kovid polako raste. Tako da moramo biti oprezni. Onkolški pacijenti moraju da se vakcinišu protiv koviida, pneumokoka, sezonskog gripa, na snazi su i dalje mere u bolnici, nama su na snazi posete samo dva dana. Ide jesen, moraćemo malo i da zaoštrimo te mere", rekao je dr Mihailo Stjepanović, direktor Klinike za pulmologiju UKCS.

Testiranje se obavlja u domovima zdravlja.

"Po važećem stručno-metodološkom uputstvu svaki DZ je neophodno da izdvoji deo za pacijente koji imaju simptome", navela je dr Snežana Jovanović.

Radna grupa za kovid, formirana umesto Kriznog štaba, sastaje se narednih dana, možda već sutra, saznaje RTS.

Srbija među zemljama sa najviše slučajeva groznice Zapadnog Nila u Evropi! Najviše zaraženih ima u ovom delu Srbije

U Srbiji je do sada potvrđeno 69 slučajeva obolavanja od groznice Zapadnog Nila, koju prenose zaraženi komarci. Epidemiolozi kažu da je broj inficiranih osoba daleko veći, a da se lekaru javljaju samo pacijenti koji imaju komplikacije i koji su za bolničko lečenje.

Prema izveštaju Instituta za javno zdravlje Srbije "Dr Milan Jovanović Batut", na teritoriji Beograda potvrđeno je 19 slučajeva zaraze groznicom Zapadnog Nila, zatim na teritoriji Južnobačkog (20), Zapadnobačkog (7), Sremskog (7), Južnobanatskog (4), Srednjobanatskog (3), Severnobačkog (2), Kolubarskog (2), Mačvanskog (2), Nišavskog (1), Severnobačkog (1) i Pomoravskog (1) okruga.

Među obolelima najviše je muškaraca - 40, dok je bolest potvrđena kod 29 žena. Svi zaraženi su starosti od 18 do 89 godina.

Kako se boriti sa komarcima

Tri su načina borbe sa komarcima - zaprašivanje (samo u urbanim sredinama i letovalištima), mere lične zaštite, a u poslednje vreme mnoge zemlje koriste sterilne komarce kako bi smanjili legla. Laboratorijski se uzgajaju sterilni komarci, puštaju se u prirodu i pare sa ženjkama, ali nema ploda.

Tokom ove godine u državama Evropske unije (EU) i Evropske ekonomske zajednice (EEZ) prijavljeno je ukupno 387 slučajeva obolavanja od groznice Zapadnog Nila u humanoj populaciji, i to u: Italiji (203), Grčkoj (100), Srbija (69), Rumunija (39), Francuskoj (18), Mađarskoj (19), Nemačkoj (3), Španiji (4). Registrovano je i 29 smrtnih ishoda koji se mogu dovesti u vezu sa groznicom Zapadnog Nila, i to: u Grčkoj (13), Italiji (9), Rumuniji (6) i Španiji (1).

U Severnoj Makedoniji prijavljen je jedan slučaj obolavanja od groznice Zapadnog Nila.

Veliki broj obolelih u Srbiji

Mnoge je zbunio tako veliki broj registrovanih slučajeva groznice Zapadnog Nila u Srbiji u odnosu na zemlje okruženja - Rumuniju, Bugarsku, Severnu Makedoniju.

Epidemiolog prof. Zoran Radovanović kaže da brojke nisu iznenađenje i da u Srbiji sigurno ima više hiljada zaraženih virusom Zapadnog Nila, ali da većina zaraženih nema nikakve simptome.

"Lekarima dolaze samo pacijenti sa ozbiljnom kliničkom slikom. To je samo vrh ledenog brega", objašnjava Radovanović.

Kao glavnog krivca za širenje ove zarazne bolesti vidi klimatske promene i to što sada infekciju šire i domaći komarci. Kaže da su mediteranske zemlje posebno ugrožene, a to potvrđuju i izveštaji o broju zaraženih iz Italije i Grčke.

Pojašnjava da su u borbi sa groznicom Zapadnog Nila sve zemlje bile nemoćne. Čak i SAD kada su zaraženi komarci stigli u kontigentu istrošenih automobilskih guma iz Azije - bolest se brzo proširila.

"Groznicu Zapadnog Nila ne može da se iskoreni. Ono što možemo da uradimo je da smanjujemo broj komaraca u urbanim područjima prskanjem. Ako čovek ide u prirodu onda mora da se štiti. Individualna zaštita- repelenti, dugački rukavi, nogavice. Prskanje je moguće u urbanim sredinama i turističkim mestima. U ostalim područjima to se ne radi, jer bi to bio ekološki zločin, pobili bi sve insekte, ne bi bilo zaprašivanja, ne bi bilo voća, povrća", objašnjava on.

Veliki broj obolelih od groznice Zapadnog Nila se mogao očekivati jer je ove godine bilo puno kiše. To je pogodovalo razmnožavanju komaraca. Legla su bila brojna.

"Broj obolelih će i dalje rasti, jer se neki ljudi i sada zaražavaju, pa će tek da obole. Ići će obolevanje verovatno do druge polovine oktobra", naveo je Radovanović.

Sterilni komarci

Osim zaprašivanja komaraca u urbanim sredinama i individualnih mera zaštite, sve se češće pominju sterilni komarci kao način borbe sa zaraženim komarcima.

"To jeste jedna od metoda. Sterilni mužjak se uzgaja u laboratoriji, pušta se u prirodu, oplodi ženku i nema ploda. To je dobra ideja koja postoji već nekoliko decenija, ali se ne koristi masovno u ovom delu Evrope. U nekim područjima Južne Amerike ta metoda suzbijanja komaraca dala je dobre rezultate", pojasnio je prof. Radovanović.

Bolest kod većine zaraženih prođe neprimećeno, kod malog broja ljudi javljaju se simptomi poput gripa, a tek svaki 150 zaraženi dobije meningoencefalitis.

Šta je groznica Zapadnog Nila

Groznica Zapadnog Nila je sezonsko oboljenje koje se prenosi ubodom zaraženog komarca. Glavni vektor, odnosno prenosilac virusa Zapadnog Nila je *Culex pipiens*, vrsta komarca koja je odomaćena i kod nas. Sezona transmisije virusa Zapadnog Nila u Srbiji uobičajeno traje od juna do novembra meseca.

Simptomi bolesti nastaju 3 do 14 dana nakon uboda zaraženog komarca. Kod oko 80 odsto zaraženih osoba infekcija protiče asimptomatski. Oko 20 odsto inficiranih osoba ima blagu kliničku sliku u vidu groznice, glavobolje, mučnine, povraćanja, ređe se javlja otok limfnih žlezda ili pojava ospe na koži grudi, leđa ili stomaka. Simptomi prolaze u toku nekoliko dana, a u retkim slučajevima mogu trajati i više nedelja.

Kod jednog obolelog na 150 inficiranih dolazi do razvoja teške kliničke slike sa znacima upale mozga (encefalitis) ili upale moždanica i kičmene moždine (meningitis), odnosno neuroinvazivnog oblika bolesti. Tada u kliničkoj slici, pored groznice i glavobolje, dolazi do pojave ukočenosti vrata, stupora, dezorijentacije, kome, tremora, konvulzija, mišićne slabosti i paralize. Ovi simptomi mogu da traju nekoliko nedelja, sa mogućim trajnim neurološkim oštećenjima.

U cilju smanjenja rizika od zaražavanja virusom Zapadnog Nila, preporučuje se primena mera lične zaštite od uboda komaraca: upotreba repelenata na otkrivenim delovima tela prilikom boravka na otvorenom, nošenje odeće dugih rukava i nogavica, svetle boje.

Važna je i upotreba zaštitne mreže protiv komaraca na prozorima, vratima i oko kreveta, izbegavanje područja sa velikim brojem insekata, kao što su šume i močvare.

Najmanje jednom nedeljno trebalo bi isprazniti vodu iz saksija za cveće, posuda za hranu i vodu za kućne ljubimce, iz kanti, buradi i limenki. Ukloniti odbačene gume i druge predmete koji mogu da prikupljaju vodu.

Obeležava se svetski dan bezbednosti pacijenata, ove godine pod sloganom "Podignimo glas pacijenata!"

U znak priznanja ključne uloge koju pacijenti, porodice i negovatelji imaju u bezbednosti zdravstvene zaštite, 17. septembra se obeležava Svetski dan bezbednosti pacijenata pod sloganom "Podignimo glas pacijenata!" sa glavnom temom "angažovanje pacijenata za bezbednost pacijenata".

Dokazi ukazuju da kada se pacijenti tretiraju kao partneri u sopstvenoj nezi, ostvaruju se značajni dobiti u bezbednosti, zadovoljstvu pacijenata i zdravstvenim ishodima. Pacijenti tako postaju aktivni članovi zdravstvenog tima i doprinose bezbednosti svoje nege, a samim tim i bezbednosti zdravstvenog sistema u celini.

Kao korisnici zdravstvenog sistema sa iskustvom iz prve ruke na celom putovanju pacijenata, perspektive pacijenata, porodica i negovatelja su od neprocenjive vrednosti u poboljšanju bezbednosti pacijenata. Ovo se može postići samo pružanjem platformi i mogućnosti za različite pacijente, porodice i zajednice da podignu svoj glas, zabrinutost, očekivanja i preferencije kako bi unapredili bezbednost, usredsređenost na pacijente, poverenje i pravičnost.

Zbog toga Savez udruženja pacijenata Srbije i Unija organizacija Srbije koje se bave zaštitom osoba koje žive sa HIV-om i AIDS-om, kroz slogan "Podignimo glas pacijenata!" pozivaju pacijente, porodice, kreatore politika, donosiocje odluka i zainteresovane strane da preduzmu neophodne mere i zajedno sa pacijentima rade na osmišljavanju zdravstvenih politika, mera i intervencija koje odražavaju realne potrebe i preferencije pacijenata.

Na taj način će biti osigurano da pacijenti budu uključeni u formulisanje politike, da budu zastupljeni u strukturama upravljanja, da su angažovani u zajedničkom osmišljavanju bezbednosnih strategija i da su aktivni partneri u sopstvenoj brizi, čime će se poboljšati bezbednost zdravstvene zaštite.

Ciljevi Svetskog dana bezbednosti pacijenata 2023

Ovogodišnji ciljevi koji će biti promovisani agendom Svetskog dana bezbednosti pacijenata su podizanje svesti pacijenata, uključenje kreatora politike, osnaženje pacijenata, zagarantovana hitna akcija, i zajednički rad na pomoći pacijentima.

Podići svest o potrebi za aktivnim angažovanjem pacijenata i njihovih porodica i negovatelja u svim okruženjima i na svim nivoima zdravstvene zaštite kako bi se poboljšala bezbednost pacijenata.

Uključiti kreatore politike, lidere u zdravstvu, zdravstvene radnike i saradnike, organizacije i udruženja pacijenata, civilno društvo i druge zainteresovane strane u nastojanjima da se pacijenti i porodice angažuju u politikama i praksi za bezbednu zdravstvenu zaštitu.

Osnažiti pacijente i porodice da se aktivno uključe u svoju zdravstvenu zaštitu i unapređenje bezbednosti zdravstvene zaštite.

Zagovarati hitnu akciju na angažovanju pacijenata i porodice, u skladu sa Globalnim akcionim planom, koju treba da preduzmu svi partneri.

Zajednički rad da bi zdravstvena zaštita bila bezbednija.

Kalendar obavezne vakcinacije dece: Kad, protiv kojih bolesti i kojim vakcinama

Deca u Srbiji od rođenja do 14. godine moraju da prime devet različitih vakcina, prema propisanom kalendaru vakcinacije. Osim ovih obaveznih, stručnjaci preporučuju roditeljima da vakcinišu decu i protiv drugih bolesti.

Prema obaveznom kalenadru imunizacije za 2023. godinu, koji je objavljen na sajtu Zavoda za javno zdravlje Srbije, roditelji su u obavezi da deci daju devet vakcina do njihove 14. godine.

Već u porodilištu novorođenčad se vakcinišu protiv tuberkuloze BCG vakcinom i protiv hepatitisa B.

Na prvoj kontroli kod pedijatra, sa navršenih mesec dana, bebe primaju drugu dozu vakcine protiv hepatitisa B.

Mesec dana kasnije, sa navršena dva meseca života daje im se prva doza vakcine protiv difterije, tetanusa i velikog kašlja (DtaP), prva doza vakcine protiv dečje paralize (IPV), vakcina protiv oboljenja izazvanih hemofilusom influence tip b (HiB) i prva doza vakcine protiv oboljenja izazvanih streptokokom pneumonije (PCV).

U praksi to znači da bebe na drugoj kontroli kod pedijatra dobijaju dve injekcije. U prvoj je rastvor petovalentne Pentaxim vakcine u kojoj su (DtaP, IPV i HiB), a u drugoj Synflorix vakcine koja štiti od bakterije streptokoka pneumonija.

Obe vakcine se bebama daju u butni mišić, jedna u jednu nogu, druga u drugu.

Bebe sa navršena 3,5 meseca dobijaju drugu dozu Pentaxyma. Sledeća, treća, doza je u šestom mesecu, kada se daje i druga doza Synflorixa.

Ubrzo, sa navršenih šest meseci, stiže na red još jedno davanje vakcine – treća doza protiv hepatitisa B.

Naredne pola godine bebe su mirne, kada posle prvog rođendana stiže na red vakcina, koja izaziva najviše kontroverzi i najveći strah među roditeljima – MMR.

Sa navršenih 18. meseci deci se daje prva revakcina protiv DtaP, IPV i HiB, kao i revakcina protiv streptoka pneumonije.

Tu se obavezna vakcinacija završava sve do pred polazak u školu, odnosno sedme godine deteta, kada se daje druga revakcina protiv dečje paralize, MMR revakcina i druga revakcina protiv difterije, tetanusa i velikog kašlja.

Deca koja nisu primila vakcinu protiv hepatitisa B to treba da urade u 12. godini.

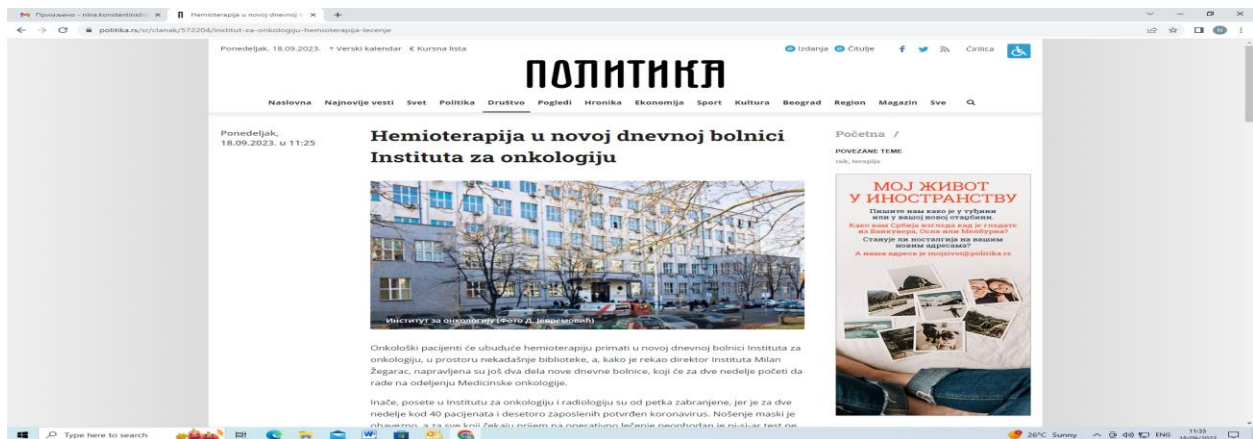
Poslednja u nizu obaveznih vakcinacija je u 14. godini i tada se dobija treća revakcina protiv difterije i tetanusa.

Pojedini lekari savetuju da se deca vakcinišu i protiv gripa i varičela. Vakcina protiv varičela daje se posle navršenog 12. meseca života deci koja nisu preležala boginje.

U domaćim apotekama može se naći Varilrix, prašak i rastvarač za prašak, a cena vakcine je oko 5.000 dinara. Prima se u dve doze, u razmaku od najmanje šest nedelja.

Jedina vakcina sa spiska preporučenih koja se daje o trošku države je HPV vakcina. Preporučeno je da je deca prime pre stupanja u seksualne odnose.

ПОЛИТИКА

Hemioterapija u novoj dnevnoj bolnici Instituta za onkologiju

Onkološki pacijenti će ubuduće hemioterapiju primati u novoj dnevnoj bolnici Instituta za onkologiju, u prostoru nekadašnje biblioteke, a, kako je rekao direktor Instituta Milan Žegarac, napravljena su još dva dela nove dnevne bolnice, koji će za dve nedelje početi da rade na odeljenju Medicinske onkologije.

Inače, posete u Institutu za onkologiju i radiologiju su od petka zabranjene, jer je za dve nedelje kod 40 pacijenata i desetero zaposlenih potvrđen koronavirus. Nošenje maski je obavezno, a za sve koji čekaju prijem na operativno lečenje neophodan je pi-si-ar test ne stariji od 72 sata.

Govoreći o novoj dnevnoj bolnici, doktor Žegarac je za RTS objasnio da su kapaciteti prošireni za 30 mesta, a sredstva su dobili iz programa Oportuniteta, uz podršku Ministarstva zdravlja.

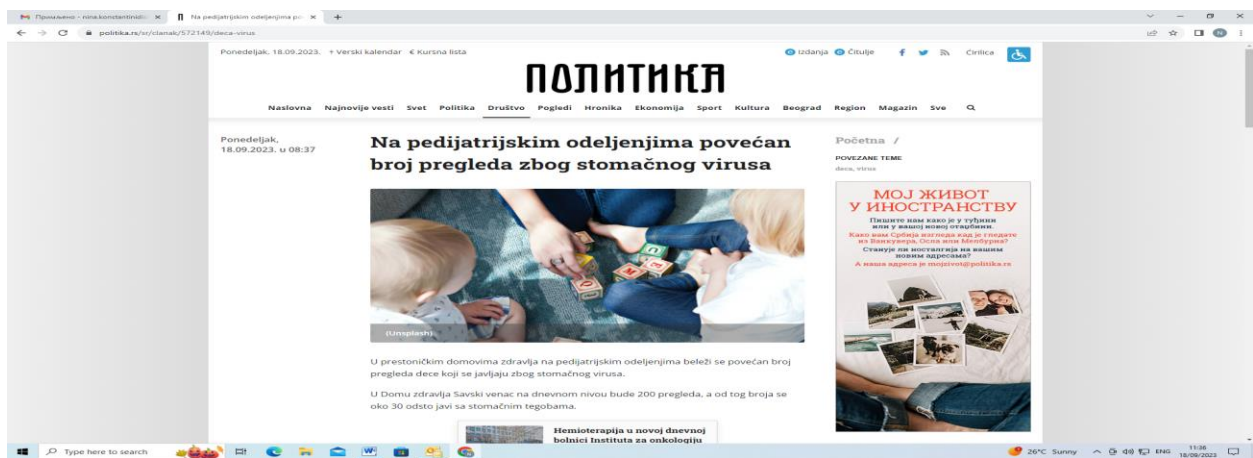
„Otprilike 300 ljudi dnevno primi hemioterapiju, velike su cifre i za hemioterapiju i za radioterapiju. Za radioterapiju smo već prošle nedelje premašali cifru od 400. Svaki dan se preko 20 pacijenata operiše”, ističe Žegarac, prenosi Tanjug.

Plan je, kaže, da se i na Dečjem odeljenju oformi mala dnevna bolnica. U prvih šest meseci ove godine je za 4.000 više pacijenata nego u prethodnom periodu, navodi RTS.

Doktor objašnjava da se poboljšala svest pacijenata – da se ranije javljaju lekaru i da se bolest sve češće otkriva na vreme. Na Institutu za onkologiju nema lista čekanja, a zračenje pacijenata radi se u tri smene na osam aparata.

„Naš glavni prioritet je da dobijemo novu zgradu, jer ova je zgrada skoro 100 godina stara. Mi se prilagođavamo koliko možemo i više nego što možemo se trudimo, ali svakako - vreme je da dobijemo novi institut”, istakao je Žegarac.

ПОЛИТИКА

Na pedijatrijskim odeljenjima povećan broj pregleda zbog stomaćnog virusa

U prestoničkim domovima zdravlja na pedijatrijskim odeljenjima beleži se povećan broj pregleda dece koji se javljaju zbog stomaćnog virusa.

U Domu zdravlja Savski venac na dnevnom nivou bude 200 pregleda, a od tog broja se oko 30 odsto javi sa stomaćnim tegobama.

„Pored letnjih meseci kada imamo stomaćne viruse infekcije i u jesenjim danima imamo nastavak stomaćnih infekcija. Deca su se sa odmora vratila u kolektiv. Reč je o gastroenteritisu koji može zahvatiti od želuca do creva, a izazivaju ga virusi rota, adeno ili norovirus”, rekla je za Tanjug Marija Golubović iz Doma zdravlja Savski venac.

Prema njenim rečima, kod nas je najčešća rota virusna infekcija creva.

„Infekcija se prenosi kapljичnim putem. Posle par dana počinju tegobe sa povraćanjem i blagom temperaturom. Povraćanje prestaju u prvih 48 sati. Tečne stolice se pojavljuju obično posle prestanka povraćanja i temperature. Broj stolica može ići i preko 10 dnevno i praćene su grčevima stomaka, sto je vrlo bolno i iscrpljujuće. U terapiji je bitna rehidracija i probiotik uz higijensko dijetski režim. U pedijatrijskoj ambulanti Doma zdravlja Savski venac podjednako su zahvaćeni kako predškolska tako i školska deca. Klinička slika je teža kod manje dece”, rekla je Golubović.

Broj pregleda u ambulanti po lekaru, kako je naglasila, je oko 50, što je 200 pregleda na dnevnom nivou, a od tog broja se oko 30 odsto javi sa stomaćnim tegobama.

„Prevenција nastanka stomaćnih infekcija jesu higijenske mere, jaćanje imuniteta i primena probiotika sa promenom godišnjih doba”, kazala je Marija Golubović.